Eva – není dobré, aby člověk byl sám

Původ materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
1

Téma

- Člověku je partnerem opět člověk. Lidé, muž a žena, jsou si rovni.
- Existují pravidla, která se mají respektovat.

Cíle

- Děti si uvědomí, že většinou je pro člověka lepší nebýt sám.
- Děti přemýšlejí o tom, co má v životě jaké místo, hodnotu.

Pro učitele

Biblické ženy

Bible je kniha o lidech a Pánu Bohu a o tom, co se mezi nimi děje.

Každý biblický příběh o tomto dění vypráví trochu jinak. Každý jakoby nasvítí to, jaký Pán Bůh je, z jiné strany, z jiného úhlu. Proto je dobré příběhy znát, číst je, slyšet vyprávět. Proto je dobré se seznamovat s různými biblickými postavami.

V letošním školním roce bude v každém příběhu hrát roli nějaká žena.

Biblický text: Gn 2,18–25 Pomoc pro člověka; Gn 3 Touha po bohorovnosti (had a strom; první sváry a hádky; už to nebude ráj)

Výkladové poznámky

Jména **Eva a Chava** jsou nehebrejského původu; snad původně jméno nějaké bohyně, bohyně matky, Matky Země. Bible označuje Evu za matku všech živých (všeho živého) – Gn 3,20. **Adam, adam** znamená člověk, proto můžeme v příběhu psát s malým začátečním písmenem.

Žena z žebra:

- Žena je soupodstatná s mužem; v tom je základ ženské rovnoprávnosti.
- Nejde o žebro, ale bok – žena je po boku, součást boku, druhá polovina.
- První slova člověka (zaznamenaná v Bibli) – radost nad ženou
  (předtím byl člověk pověřen, aby pojmenoval zvířata, asi to udělal, ale Bible o tom nepíše, zde v souvislosti s „pomocí jemu rovnou“ jsou slova přímé řeči).
- Ukazovací zájmeno „toto“ – dodává výpovědi expresivitu; toto je žena! (to je důležité, ne kost)

(M. Prudký, Genesis I).

Rabíni: Bůh nestvořil ženu z hlavy muže, aby se nad něj nepovyšovala, nestvořil ji z mužových nohou, aby se necítila podrobená.

Žebro – v centru, jsou si rovni, blízko srdce – sou-cit.

Hebrejsky se muž řekne *íš*; žena *íšá*. Jazykově se tím vyjadřuje jejich soupodstatnost, příbuznost. BKR: muž/mužatka; ČEP: muž/mužena; B21: manžel/manželka (zde je to přirozeně české; už to vyjadřuje právní vztah, který ale je následován textem o opuštění otce a matky… vlastně popisem vzniku manželství). Angličtina: man/woman. Žena je zrcadlem pro muže.

Vyhnání z ráje: Lidé vyhnaní z ráje dostávají životní poslání, úkol – rození dětí a práce (pečování, námaha, ale taky smysluplnost). Adam a Eva se stávají opravdovými lidmi, přijímají svůj úděl, jdou směrem ke skutečné existenci

Úskalí

Stvoření z žebra. Některé části Bible, zvláště na jejím začátku, jsou obrazné, jsou to podobenství. V případě stvoření ženy z žebra nejde o konkrétní kost, ale o to, že žena je z boku muže, potažmo bude mu stát po boku. Budou stát vedle sebe, budou si pomocí, oporou, budou si rovni.

Hadovo pokušení. Opět jde o obraz, podobenství.

Partnerství muž – žena je dobré, ale není to jediná podmínka toho, jak žít plný život; možná obecněji – je dobré mít druhého člověka, resp. být druhému člověku blízkým, bližním.

Proč podlehla pokušení žena? Příběh je ovlivněn tradičním patriarchálním pohledem; zlo pochází od ženy. Také se zde odráží existence silných ženských kultů; v pohanství je každá žena vlastně bohyní. Je důležité se vůči ženě mít na pozoru.

Nový zákon: žena na druhém místě, první je muž, Adam, mluví se pak také o novém Adamovi (ne o nové Evě) – to patří k obligátním stínům někdejších dob.

Neúplné rodiny: Dost dětí žije v neúplných rodinách, zamysleme se nad tím, jaké děti chodí do nedělky, téma partnerství, manželství a rodičovství je pro některé nesnadné.

Odkazy

Balabán, Milan. *Jímavé portréty biblických žen: Milovnice, trpitelky, bojovnice i kněžky noci.* Praha: Kalich, 2021. ISBN 978-80-7017-291-9.

Linden, Nico ter. *Země pod duhou.* Benešov: EMAN, 2015. ISBN 978-80-88060-04-8.

Prudký, Martin. *Genesis I.* Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK vPraze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2018. ISBN 978-80-7545-047-0.

Bureš, Jiří. Stvoření člověka. Z cyklu *Dál přece nejdeme sami.*

Bureš, Jiří. Pád člověka. Z cyklu *Dál přece nejdeme sami.*; k tomu pracovní list

---

Pro děti

Předškoláci

(Soustředit se jen na Gn 2 – *aby člověk nebyl sám*.)

Býváte někdy sami doma? Nebo váš mladší sourozenec, může zůstat sám?

Jdete sami třeba do lesa? Nebo do sklepa?

A co myslíte, že dospělí? Jsou rádi, když s nimi někdo je?

(Někdy si maminka nebo tatínek nebo paní učitelka rád odpočine od lidí…)

Zamyslete se, kdo jsou lidé, kteří k vám patří. *Můžeme je třeba kreslit na papír nebo tabuli.*

Co babička, dědeček, paní sousedka… mluvíte spolu někdy? Navštívíte se?

Na začátku, když Pán Bůh tvořil svět, vznikly moře, oceány, hory, louky, lesy, nad lesem létali ptáci, po zemi běhala zvířata, nahoře bylo nebe… A pak Pán Bůh stvořil také člověka.

Zvířata přicházela jedno po druhém před člověka, on se s nimi seznamoval a dával jim jméno. Ty jsi žížala a budeš žít v zemi, ty jsi sova, máš křídla a velké oči, budeš létat v noci a lovit myši, ty jsi osel a budeš mi nosit těžké věci. Člověk se postupně seznámil s živými obyvateli země, ti dostali své role, někteří budou člověku blíž, s některými se setká jen výjimečně.

Ale pořád jsou to „jen“ zvířata. Člověk nemá, s kým si povídat, koho se lidskou řečí zeptat, jak se cítí nebo co si dá k obědu. A navíc – všechna zvířata jsou ve dvojici. Osel a oslice, jelen a laň… Sameček a samička, táta a máma. Člověk je ale sám.

Večer byl člověk unavený a usnul. Možná se mu zdál sen o něčem krásném.
Když se probudil, někoho vedle sebe vidí. Není to slon ani sova ani žížala. Je člověku hodně podobný, ale přece jen něčím jiný.

Lidé jsou dva, patří k sobě, jsou rádi, že mají jeden druhého. Muž a žena. Tatínek a maminka. Člověk už nebude muset do sklepa ani do lesa chodit sám.

Letos budeme mluvit v nedělní škole o ženách. Jistě ne jen o ženách, ale v každém příběhu nějaká bude. Už ten první člověk totiž zjistil, že je dobré, když k němu někdo patří, když má protějšek, když není sám.

Aktivita

Vyzkoušíme, že je dobré mít možnost se o někoho opřít:

Vystřihněte z papíru siluetu člověka zkuste ji postavit. Bude se kácet.

Vystřihněte ještě jednu, podobnou, třeba trochu jinou… Opřete je o sebe. Snad se vám podaří, aby stály. Není člověku dobře samotnému, ale s druhým bude přece jen stabilnější.

Pomůcky: Tvrdý papír, tužky, pastelky, nůžky.

Mladší školní děti

- dvojice, rovnost
- touha být jako Bůh (být něco víc, nejvíc); vede to k odcizení – ale není to konec, život pokračuje

Vyprávění

Jak to bylo na začátku?

Pán Bůh tvořil svět. Světlo, tmu, vodu, pevninu, hory, slunce, měsíc, hvězdy… a pak rostliny a zvířata a člověka. Na to, co udělal, se vždycky podíval a řekl si, že je to dobré. Začal svět, kde se bude hezky žít. Někdy se takovému dobrému místu pro život říká „ráj“.

Pak se ale Bůh víc zaměřil na člověka a ozve se nečekaná věta: „Není dobré…“

Doteď bylo všechno dobré, a najednou něco dobré není. Co se stalo, čeho si Pán Bůh všiml?

Víte, jak ta věta, ten Boží komentář nebo povzdech, pokračuje?

„Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou.“

Pak přicházela před člověka postupně všechna zvířata, člověk se s nimi seznamoval a dával jim jméno. Ty jsi žížala a budeš žít v zemi, ty jsi sova, máš křídla a velké oči, budeš létat v noci a lovit myši, ty jsi osel a budeš mi nosit těžké věci. Člověk se postupně seznámil s živými obyvateli země, ti dostali své role, někteří budou člověku blíž, s některými se setká jen výjimečně.

Ale pořád jsou to „jen“ zvířata. Člověk nemá, s kým si povídat, koho se lidskou řečí zeptat, jak se cítí nebo co si dá k obědu. A navíc – všechna zvířata jsou ve dvojici. Osel a oslice, jelen a laň… Sameček a samička, táta a máma. Člověk je ale sám.

Hospodin proto nechal člověka usnout. Možná se člověku i zdál sen o něčem nebo někom krásném.

Tu noc vzal Bůh člověku z jedné jeho strany, z jednoho boku, žebro, a stvořil z něj ženu.

Člověk, adam, se probral a někoho vedle sebe vidí. Má radost, ten někdo vedle něj je mu podobný, ale přece jiný. Adam cítí, že teď je teprve úplný. Teď jako dvojice jsou úplní. Muž a žena. Ještě nemají jména. Ještě nemají šaty. Nevadí jim to, nestydí se.

Letos budeme mluvit v nedělní škole o ženách. Jistě ne jen o ženách, ale v každém příběhu nějaká bude. Už ten první člověk totiž zjistil, že je dobré, když k němu někdo patří, když má protějšek, když není sám.

Svět, ve kterém žili, byl krásný, něco jako veliká zahrada, jako ráj. Muž a žena se měli o zahradu starat, žít v ní, mohli jíst všechno, co chtěli. Jen jednoho stromu uprostřed se nesměli dotknout. Ten je Boží, na ten nesahejte.

Jsou věci, které jsou zakázané. Někdy možná úplně nerozumíme, proč.

V zahradě je had. Je vychytralý, pokouší. Zkusí to na ženu.
„Copak, Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?“

Ne, tak to nebylo, to si přece, děti, pamatujete. To, co řekl Bůh, had hodně překroutil.

„Jen z toho uprostřed jíst nemáme, jinak můžeme všechno,“ odpovídá žena, už trochu nejistá.

„Víš, Bůh vám něco tají, chce mít ten strom jen pro sebe. Nemusíte ho přece poslouchat úplně ve všem. Když ochutnáš, budeš jako Bůh!“
Žena čím dál tím víc touží ovoce ze stromu ochutnat.

Utrhne krásný plod, zrovna přichází i její muž, tak mu také nabídne.
Ochutnali. Podívali se na sebe. Uvěřili hadovi, že budou jako Bůh, ale nebyli. Místo toho se začali stydět. Něco je špatně. Musí se trochu zakrýt, schovat. Utrhnou si velké fíkové listy a udělají si z nich sukně.

Zahradou se prochází Bůh a lidé slyší jeho otázku: „Adame, kde jsi?“
„Ta… tady… Pořád jsem v zahradě. Akorát jsem se oblékl do listí, protože jsem neměl žádné šaty, potřeboval jsem se zakrýt, schovat.“

Bůh poznal, že lidé jedli ze zakázaného stromu.

„To žena, ona mi dala, abych jedl.“ vymlouvá se Adam.

„To had, říkal mi, že se nic nestane, když ovoce ochutnáme.“ přesouvá žena vinu dál.

Bůh se zlobí na hada. Odteď se bude za trest plazit po břiše.

„A vy, lidé, musíte z této zahrady odejít. Nebudete věční, čeká vás smrt, návrat dolů, do země. Ale předtím ještě budete žít. Nebude to lehký život, bude to dřina, abyste se uživili. Žena bude rodit děti, to také bude spojeno s bolestí. Ale budete žít… Ještě počkejte, udělám vám pořádné šaty.“

Bůh dal lidem šaty, z kůže.

„I když to nebude ráj, budeme žít,“ řekl muž, adam. Adam. S láskou se podíval na ženu a dodal: „Ty se budeš jmenovat Eva.“

„Proč Eva?“

„Protože Bůh mluvil o životě, o dětech. Jméno Eva, to znamená živá.“

S první ženou v Bibli se otevírá život další. Často těžký, bolavý, ale Pán Bůh lidi neopustí. To je zaslíbení spojené se jménem Eva.

Aktivita: Kreslete první ženu a dopište k ní, co všechno o ní víme.

Starší školní děti

Vyprávění podobně jako pro mladší školní děti.

Rozhovor např.: o potřebě druhého člověka; dospívání a dospělost, to je také opuštění rodičů, vlastní cesta. Při svatbě často zazní biblický verš: „Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.“ (Gn 2,24; je to pak citováno v Mt 19,5 a Mk 10,7 a Ef 5,31)

Aktivity

Aktivita se zrcadlem

Podívat se do zrcadla – co vidím? Sebe.

Můžu se sám sebe na něco zeptat, usmát se, zamračit… ale tím protějškem jsem pořád já sám, ze zrcadla se odrazí moje otázka.

Co si představujeme, že nás v životě čeká; co bychom rádi; co nám připadá důležité

Připravíme kartičky se slovy (příklad – možno napsat jiná nebo další):

- něco vystudovat
- zaměstnání, které mě bude bavit
- děti
- dost peněz
- bydlení
- partnerský vztah
- sport
- cestování
- péče o rodinu
- dobrovolnictví
- zdraví
- jídlo
- pečování o staré rodiče
- kultura
- hudba
- náboženství

Jednotlivě nebo ve skupině srovnejte kartičky podle toho, za jak důležitou považujete danou věc v životě. Diskutujte o umístění, o tom, proč to někdo druhý seřadil jinak.

Nebo zkuste vybrat pět, které považujete za nejdůležitější.

Smysl hry: Muž a žena, Adam a Eva museli opustit ráj, ale nebyl to konec, čeká je často náročný, ale smysluplný život. Ve hře se děti zamyslí, co je v životě možná těžké, ale stojí to za to. Možnosti ani délka života přitom nejsou nekonečné.

Podobná hra: Aukce hodnot

Pomůcky: Kartičky pro rozhovor.

Přesah

Jak si představujeme ráj?

Jaká vás ke slovu „ráj“ napadají synonyma?

Vymyslete reklamu na něco evidentně zbytečného, ale řekněte o tom pár vět tak, aby mohly někoho nalákat. (Had v příběhu, když mluvil k ženě, jen trochu pootočil to, co řekl Bůh, a vyznělo to jinak, bylo to něco jako klamavá reklama.)

Liturgie

Písně

Krásná je modrá obloha (NEZ 702); *Odpusť* (Svítá 233)

Biblický text k zapamatování

I řekl Hospodin Bůh: „Není dobré, aby člověk byl sám.“ (Gn 2,18)

Rituál

Pokud jsme vyráběli postavičky, které se o sebe mohou opřít (viz aktivita pro předškoláky), umístíme o sebe opřené postavičky doprostřed kruhu.

Nebo můžeme použít biblické postavičky nebo nějaké figurky.

Můžeme také přidat napsaný biblický verš: „I řekl Hospodin Bůh: ‚Není dobré, aby člověk byl sám.‘“ (Gn 2,18)

Přemýšlíme v tichu, o koho se můžeme opřít, kdo se opírá o nás.

Zkusíme si na to vzpomenout během následujícího týdne.

Okénko do bohoslužeb

Podobně jako s předškoláky – domluvte se předem s učiteli NŠ, zda můžete tuto aktivitu použít.

Vystřihněte z papíru siluetu člověka zkuste ji postavit. Bude se kácet.

Vystřihněte ještě jednu, podobnou, třeba trochu jinou… Opřete je o sebe. Snad se vám podaří, aby stály. Není člověku dobře samotnému, ale s druhým bude přece jen stabilnější.

Modlitba

Pane Bože, děkujeme za to, že nejsme na světě každý sám. Máme blízkého člověka, někoho, kdo nás má rád, my sami máme někoho rádi. Prosíme, pomáhej lidem, kterým je smutno. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Genesis 2,18–25
Genesis 3